

In namestu prejšnjega :

Pa ko je redovnik zatisnil okó,
zagreblji ga niso pod živo zemljo ...

čitamo zdaj :

Pa, ko je preminul v cvetočih še dneh,
zagreblji, ah, niso ga v vrtnih tam tleh.
(Str. 24.)

Umevamo, zakaj je Aškerc redovnika izpustil, a tehnično ga je slabo nadomestil. Drugod je bil zopet srečnejši. V „Slovenski legendi“ pa zdaj slavi Trubarja z unificirano mero. Prej je namreč brez reda mešal tro- in dvozložne ritme, zdaj jih je pa izpremenil v same trozložke s tem, da je vrnil razne besede. Prej je pel n. pr.:

Jo! bil vam prepir in spor je na to
po celi slovenski strani ...

Zdaj pa :

Jo! kakšen prepir vnel in spor se na to
po celi slovenski je strani. (Str. 62.)

To nam ne zveni bolje. S podobnimi interpolacijami je popravil mero tudi baladi „Attila in slovenska kraljica“. N. pr. prej:

Čuj krik njih in vik in jok in stok
koljo jih zveri človeške.

In zdaj :

Čuj krik njih in vik in jok, vzdih in stok!
koljo jih zverine človeške (str. 98.)

Ali pa prej :

Pred Vido prijaše Attilov sel,

in zdaj :

Pred Vido prijaše Hun kôsmat in grd.
(Str. 98.)

Pri dovršnih glagolih ima sedanjik pomen prihodnjika. To je slovniško popolnoma istinito, a je v pesništvu vendar včasih nevarno, kar nam dokazuje sledeča izprememba v „Stari pravdi“. V prvi izdaji imamo :

Zmaj v gôri se znova vzbudil bo,
verige jeklene zdrobil bo (str. 124.)

Aškerc je to tako-le „popravil“ :

Zmaj v gori se znova vzbudi tam,
verige jeklene zdrobi tam (str. 126.)

Tu se pač vidi, da je urednik premagal pesnika, teorija je skalila čustvo. Kaplan Aškerc je bil smel in drzen bard, kateri je s trdo odločnostjo klical v svet svoje kljubovalne verze, in to je zbudilo povsod pozornost, deloma odpor, deloma hrupno priznanje; gospod arhivar in urednik jih je zdaj začel gladiti, in to škoduje njihovi izvirni svežosti.

Najmanj je pesnik še popravljaj v „Stari pravdi“, katera je tudi izmed vseh njegovih del tehnično najboljša. Sicer je pa Aškerc v obliki toliko prostejši in netočnejši od Stritarja, kolikor je krepkejši in konkretnejši od njega v izrazu.

Po vsebini ni Aškerc ničesa bistvenega izpremenil. Še vedno čitamo ono hladno tolažilo ubogi zapeljani Anki, da ni ne prva, ne zadnja na svetu, zajčki menihi stojé še vedno pred svetom kot pijanci in balada o „misli svobodni“ sklepa baladno zbirko še vedno kot glasen anahronizem ... Dr. E. L.

HRVAŠKA.

„Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“ je izdala sledeči knjigi:

Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena. Knjiga VII, svezak 2. Urednici dr. T. Maretić i dr. D. Boranić. U Zagrebu 1902. Knjžara Jugoslavenske akademije (Dioničke tiskare). Tisak Dioničke tiskare. Ciena 3 K. — Pred vsem nas zanimajo v tem „Zborniku“ sestavki, ki se bavijo s Slovenci. Dr. Fr. Ilešič je napisal razpravo „Slovenska Hagada“, v kateri našteva slovenske inačice k dvema hebrejski „Hagadi“ pridejanima pesmama. Prva „Echod mi jaudea“ je osnovana na številjenju in našteva po vrsti iz svetega pisma, koliko je tega ali onega: Eden je Bog, dve sta tabli zaveze itd. Pisatelj primerja z njo slovenske, zlasti ono: „Bratec od Ljubljane“ in razne druge. Potem preiskuje, kako se dobé tudi pri nas inačice drugi pesmi iz „Hagade“, ki ima sledečo vsebino: Oče je kupil jagnje, volk ga je vzel, pes je raztrgal volka, palica je ubila psa, palico je pokončal ogenj, ogenj je ugasnila voda itd. Slične pesmi zasleduje pisatelj tudi v poljskem, nemškem in italijanskem jeziku, in trdi, da se dobi ta motiv tudi v Perziji, Indiji in Afriki. — Dalje razpravlja dr. Ilešič o otročjih igrach, o načinu, kako se otroci pri igri izštevajo, o otroški pesmi „Anguli, banguli...“, katero izvaja iz latinskega „Angite, pangite, cingite me, habilis, fabilis, domine“. — Gašpar Križnik popisuje smrtne običaje v Motniku na Slovenskem. — Dr. T. Maretić v „Sitnijih prilozih“ razpravlja o nekaterih narodnih pravljicah. — Vladimir Andalić obširno popisuje narodne običaje v Bukovici, Ivan Žic pa v Vrbniku na otoku Krku: ta poslednji spis je jako temeljit, ker podaje dobro sliko tudi o domačem gospodarskem življenju. —

Josip Lovretić je nabral za okrasek svojega stanovanja štiriinšestdeset izvirnih narodnih ornamentov, katere so mu vezle selske devojke; zanimivo jih popisuje ter je priložil tudi njihove slike. — Ivan Zovko našteva „Rodbinske nazive u Herceg-Bosni“, Nike Balarin beleži narodne vraže na Grudi. Dr. Boranić v skrbno sestavljenem „Priregledu časopisâ“ poroča o vsebini narodopisnih listov: „Sbornik za narodni umotvorenja, nauka i knjižnina“ (Sofija), „Živaja starina“ (St. Peterburg), „Wisła“ (Varšava), „Český lid“ (Praga).

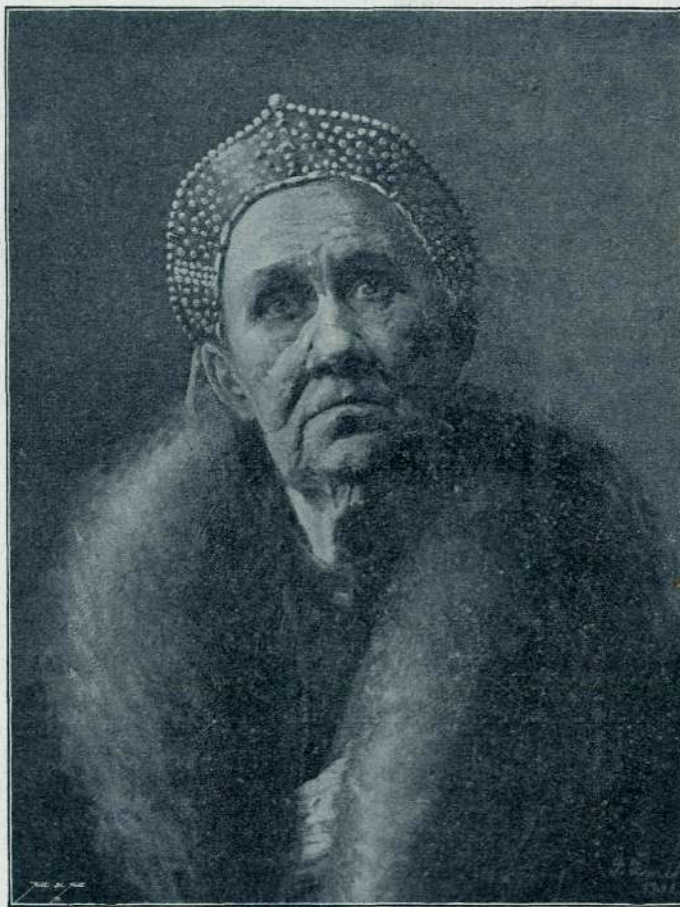
Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Knjiga 150. Razredi filologijsko-historijski i filozofijsko-jurid. 58. U Zagrebu 1902. Knjižara jugoslavenske akademije (Dioničketiskare).

— Dr. Gavro Manojlović jako obširno in temeljito razpravlja o „Jadranskem pomorju IX. stoljeća u svjetlu istočno-rimske (bizantinske) povijesti“. Začenja z dobo, ko so Karolingi osnovali svojo mogočno državo, in potem po časovnem redu našteva vse važne dogodke, katere so zadeli pokrajine ob Adriji.

Dr. Nikola Andrić popisuje življenje in književno delovanje srbskega pisatelja, beneškega korektorja Pavla Solarića. Kot modroslovec ni pisal nič izvirnega, ampak prelagal, in sicer ne najboljše modroslovne spise; bolj znamenit je kot geograf in kot filolog se je prvi med Srbi vglobil v teoretično razmotrivanje slovanskega glaso-slovja. V jeziku je jako rabil ruske oblike, tako da mu je Kopitar po pravici očital, da je zašel „vo iskušanje Russos adorandi“. Kot pesnik ni posebno uspel. Str. 117 sl. govori

pisatelj o razmerju Solarićevem do Kopitarja, kateri ga je imenoval „noster Solarić“. — Dr. Ivan Strohal razpravlja o „Pojmu vlastnosti u današnjoj pravnoj nauci“, zavrača mnjenja raznih modroslovcev ter nato obširno razlaga, kako smatra lastninsko pravico rimsko pravo. — Vl. Mazuranić pa v spisu „o rječniku pravnoga nazivlja hrvatskoga“ priporoča, naj bi se iz vseh starih hrvaških pravnih spomenikov nabrala narodna pravniška frazeologija. Večina spisov se prihodnjič nadaljuje. L.

RUSKA PLEMKINJA.

PETER ŽMITEK.

Laszowski Emilij: **Matica plemstva županije požeške, srijemske i virovitičke 1745. do 1902.** — 80. str. XIV. + 97. —

Marljivi pristav kr. deželnega arhiva E. Laszowski nam hoče sestaviti ročno knjižico o plemstvu, katero je zabeleženo v plemenitaških maticah hrvaških županij. V tej knjižici je zbral podatke iz plemenitaških matic treh slavonskih županij, a za temi sledé druge hrvaške županije. Požeška, sremska in virovitiška županija so spadale več kot dvesto let pod turško vladu, in še le l. 1745. so jih združili s kraljevino hrvaško. Ko so obnavljali županije, je prihajalo tjakaj

mного plemičev iz Hrvaške in Ogrske; da so mogli plemenitaške pravice prenesti na svoje potomstvo, so morali plemiči dokazati svoje plemstvo, katero se je potem objavljalo pri županijskih sejah in beležilo v posebno knjigo: „Catastrum nobilium.“ Županija je izdala potem posebno izpričevalo, s katerim je plemič lahko povsod dokazal svoje pravice. Pisatelj je porazvrstil plemenitaške rodbine po alfabetskem redu in jim dodal razne beležke. Ker se često